

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัยสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลางเรียงลำดับด้านที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหาร ทั่วไป การบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารวิชาการ ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.2 ด้านการบริหารวิชาการสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารวิชาการ โดย รวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน ในชุมชน อยู่ในระดับมาก การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน ท้องถิ่นอยู่ในระดับ มาก และการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดและประเมินผลแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน อยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านการบริหารงบประมาณสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย 3

ลำดับแรก คือ การจัดหารายได้และผลประโยชน์ของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก การระดมทรัพยากรจากแหล่งบุคคล หน่วยงาน องค์กรและท้องถิ่น มาสนับสนุนการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก และการเบิกจ่ายงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการบริหารงานบุคคล สภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การพัฒนาข้าราชการครู อยู่ในระดับมากการดำเนินงานแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการครู อยู่ในระดับมาก และการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครู อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรใน โรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านการบริหารทั่วไป สภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก การส่งเสริมและประสานงานการศึกษากับบุคคลชุมชนองค์กรและหน่วยงานอื่น อยู่ในระดับมาก การจัดทำสำมะโนนักเรียนและการกำหนดแผนการรับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารวิชาการควรจัดระบบและวิธีการเรียนรู้ใน โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ได้แก่ การจัดศูนย์การเรียนรู้และ โปรแกรมช่วยสอน จัดครูอัตราจ้างสอนเวียนตามโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มี

การรวมกลุ่ม โรงเรียนขนาดเล็ก แต่ละอำเภอเพื่อร่วมกันจัดทำ เพิ่มสื่อเทคโนโลยีให้เพียงพอขุมรวม
โรงเรียนขนาดเล็กเข้ากับ โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง โดยตัดตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน แล้วบรรจุ
ตำแหน่งครูผู้สอนแทน และให้ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่ยุบไป รวมทั้งให้ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนใน โรงเรียนขนาดเล็ก
เป็นพิเศษ

3.2 ด้านการบริหารงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณพิเศษที่นอกเหนือจาก
งบอุดหนุนรายหัว เพื่อจ้างวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน เพิ่มงบประมาณ ค่าสาธารณูปโภค และ
ค่าใช้สอน แยกจากงบอุดหนุนรายหัว เพิ่มงบประมาณด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ให้
เพียงพอ และกระจายอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้าง ให้กับ โรงเรียน โดยไม่ต้องยึดติดกับสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา รวมทั้ง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณใน
การบริหารจัดการศึกษาของ โรงเรียนขนาดเล็ก

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคลควรยกเลิกการบรรจุและแต่งตั้งผู้บริหาร โรงเรียนขนาด
เล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 60 คน เพื่อให้ง่ายต่อการยุบรวม โรงเรียนเพิ่มอัตราค่าจ้างข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์ ก.ค. เพิ่มค่าตอบแทนแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนขนาดเล็กเป็นกรณีพิเศษ และในการแต่งตั้ง โยกย้าย การจัดประชุม
อบรม สัมมนา ควรดำเนินการในช่วงปีภาคเรียน รวมทั้ง การจัดทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ
ควรลดการประเมินเอกสาร แต่ให้ประเมินในเรื่องของความยากง่ายในการปฏิบัติงานหรือประเมิน
ตามภาระของงานที่รับผิดชอบ

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีบุคลากรสายสนับสนุนการสอน และองค์กร
ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการศึกษา รวมทั้ง จัดให้มีสวัสดิการให้เป็น
พิเศษสำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล

4. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2 สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารวิชาการสรุปได้ดังนี้ คือ หลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน ครูมีภาระ
รับผิดชอบมากในการจัดทำหลักสูตร และทำแล้วไม่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้จริง ขาดการนิเทศ
ติดตามจากผู้บริหาร โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ขาดแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีที่จำเป็น เช่น หนังสือ
เรียน แบบฝึกหัด หนังสือห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง ครูไม่ทำวิจัยใน
ชั้นเรียนทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรข้อเสนอแนะ คือ สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและจัดให้มีการรวมกลุ่ม โรงเรียนขนาดเล็กในการ
จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนควรนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างจริงจังและ

ต่อเนื่อง จัดหาสื่อ เทคโนโลยีที่จำเป็นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย รวมทั้ง ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาครูในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.2 ด้านการบริหารงบประมาณสรุปได้ดังนี้ คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมี ไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะ คือ รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กเป็นพิเศษ รวมทั้ง มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษ และชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโรงเรียนขนาดเล็กให้ มากขึ้น

4.3 ด้านการบริหารงานบุคคลสรุปได้ดังนี้ คือ ครูไม่ครบชั้น ครูย้ายบ่อย โรงเรียนไม่มี โอกาสเลือกครูตรงตามความต้องการ ครูที่มีไม่ได้สอนตรงตามวิชาเอก และครูไม่ได้รับการพัฒนา ตามความต้องการหรือตามความจำเป็น ข้อเสนอแนะ คือ นำรูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียน ขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบทมาใช้ เช่น รูปแบบเรียนรวมช่วงชั้น หรือเรียน รวมบางชั้น มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถตรงกับภาระงานที่รับผิดชอบ และสร้าง แรงจูงใจให้แก่ครู เช่น เพิ่มค่าตอบแทนหรือพิจารณาความดีความชอบเป็นพิเศษ ให้แก่ครูที่ ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้ง การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้านการ บริหารงานบุคคลให้โรงเรียนมากขึ้น

4.4 ด้านการบริหารทั่วไปสรุปได้ดังนี้ คือ ขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบ อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สำหรับพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ขาดการประสานงานกับเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน รวมทั้ง ภาระด้านงาน ธุรการมีมาก ข้อเสนอแนะ คือ รัฐควรจัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนในเครือข่ายที่มีความพร้อมสูงกว่า ควรให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กที่ร่วมเครือข่ายในทุกด้าน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรตระหนักและหาวิธีการลดภาระด้านงานธุรการและหรือ เพิ่มบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก

อภิปรายผล

จากสรุปผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2 ได้ประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล การศึกษาดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับด้านที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป การบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารวิชาการ ตามลำดับ เป็นไปตาม สมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประคบ กุญ โพรธี (2545 : 222) ที่ศึกษาปัญหา การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และประมมพร เพ็ชร โปรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สถานศึกษามีการบริหารงาน โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง นั่นอาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายเร่งรัดการ ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา โดยได้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกแห่ง เป็นนิติบุคคล ส่งผลทำให้โรงเรียนทุกแห่งต้องมีการปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารจัดการเพื่อรองรับภารกิจหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม ขนาดของโรงเรียน ที่จำแนกตามจำนวนนักเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลถึงปัญหาในการบริหารงาน เพราะจำนวน นักเรียนจะเป็นตัวกำหนดจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน งบประมาณที่ได้รับ รวมถึง ปริมาณงานตามบทบาทหน้าที่ ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำเป็นต้องรับผิดชอบใน การบริหารจัดการศึกษาร่วมกัน ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จึงมักจะประสบปัญหา การบริหารงานมากกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีความพร้อมสูงกว่า ถึงแม้ว่า สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการดำเนินงานตามนโยบายการยกระดับคุณภาพ โรงเรียน ขนาดเล็ก เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพทัดเทียมโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ด้วยข้อจำกัดบาง ประการ เช่น งบประมาณที่ใช้ดำเนินงานยกระดับคุณภาพยังมีไม่เพียงพอ ดังนั้น ในบางโครงการ ที่จำเป็นต้องดำเนินงาน เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการ ได้อย่างเป็น รูปธรรม เช่น การจัดทำหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ และการแก้ปัญหาขาดแคลนครู เป็นต้น ด้วย เหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารวิชาการ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็น ไปตามสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประคบ กุญ โพรธี (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และประดมพร เพ็ชรโบรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่าสถานศึกษามีการบริหารงานในด้านการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อที่มีปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกเกี่ยวข้องกับภาระงานด้านหลักสูตรสถานศึกษาทั้งสิ้น ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอน และการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นั้นอาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีครูไม่เพียงพอ ครูมีภาระงานมากหรืออาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ ความสามารถในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และจัดให้มีการรวมกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนและ ผู้เกี่ยวข้องควรนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของประดมพร เพ็ชรโบรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่าสถานศึกษามีการบริหารงานในด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อที่มีปัญหาสูงสุดด้านนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อการเสนอขอ งบประมาณ รวมทั้ง การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับจำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรและสอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นั้นอาจเป็นเพราะว่า ประเด็นปัญหา คือ งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจัดสรรตามจำนวนนักเรียนนั้นมีไม่เพียงพอ ดังนั้น รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กเป็นกรณีพิเศษ รวมทั้ง ควรจัดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มากขึ้น

4. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล เสือพันธ์ (2551 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีเขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประถมพร เพ็ชรโบรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สถานศึกษามีการบริหารงานในด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นที่น่าสังเกตว่าข้อที่มีปัญหาสูงสุดในด้านนี้ คือ การพัฒนาข้าราชการครู การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครู และการมอบหมายภาระงานแก่บุคลากรในโรงเรียน สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นั่นอาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น ครูที่มีไม่ได้สอนตรงตามวิชาเอก ครูไม่ได้รับการพัฒนาตามความต้องการ รวมทั้ง ไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบเท่าที่ควร ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทมาใช้ ได้แก่ รูปแบบเรียนรวมช่วงชั้น หรือเรียนรวมบางชั้น มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถตรงกับภาระงานที่รับผิดชอบ และสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู เช่น เพิ่มค่าตอบแทนหรือพิจารณาความดีความชอบเป็นพิเศษ ให้แก่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้ง การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคลให้โรงเรียนมากขึ้น

5. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย และเป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อที่มีปัญหาในด้านนี้คือ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดสมภาษณ์เชิงลึก ที่เป็นเช่นนี้ นั่นแสดงว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สำหรับพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพขาดการประสานงานกับเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน รวมทั้ง ภาระด้านงานธุรการมีมาก ถึงแม้ว่าในปีงบประมาณ 2548 ที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ

เพื่อการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และสถานศึกษาในสังกัด ได้แก่ การนำระบบการบริหารจัดการสำนักงาน (E-office) มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน จึงส่งผลทำให้ โรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งที่มีความพร้อมสามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตามเพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็ก สามารถบริหารงานในด้านการบริหารทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนในเครือข่ายที่มีความพร้อมสูงกว่า ควรให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กที่ร่วมเครือข่ายในทุกด้าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรตระหนักและหาวิธีการลดภาระด้านงานธุรการและหรือเพิ่มบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามสถานภาพระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริหาร วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ ชนารัฐ ชื่นวัฒนา (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารจัดการการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตนิเทศที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ และพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูศักดิ์ ดินอาสา (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อระดับการประกันคุณภาพในสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ นั้นแสดงว่า บุคลากรทั้งสามกลุ่มดังกล่าว มีบทบาท หน้าที่ ภารกิจและความรับผิดชอบต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีครูจำนวนจำกัด ควรจะมีการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อปรับมุมมองหรือความคิดเห็นให้เข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานอันจะนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหาร โรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้ครูและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนทุกด้าน ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมตรวจสอบ และร่วมปรับปรุงพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อค้นพบเพื่อเป็นข้อมูล สำหรับนำไปพัฒนาการบริหารงาน โรงเรียน ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนการบริหารงานแก่โรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะด้านงบประมาณ การจัดสรรอัตรากำลังในการจัดการเรียนการสอนให้ครบชั้นเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดการฝึกอบรม สัมมนาหรือจัดศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการจัดทำสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาใน โรงเรียนที่ดำเนินการเรื่องนั้นประสบผลสำเร็จแก่ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องการขาดแคลนครู

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เพื่อให้โรงเรียนได้ช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนบุคลากร การจัดการเรียนการสอน หรือให้ความร่วมมือทางวิชาการ

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำกับติดตามการบริหารงานในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบสภาพและปัญหา โดยหาแนวทางแก้ไข ส่งเสริมโรงเรียนให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกับ โรงเรียนขนาดอื่นเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะสำหรับเรื่องที่ควรดำเนินการวิจัยต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็กของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร โรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมในภารกิจการบริหารงาน โรงเรียนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็กที่แท้จริง